

Vzpomínka na Karla Kopeckého (1933–1998)

V letošním roce byla dvě výročí významného českého fytoecologa Karla Kopeckého: 80 let od narození, 15 let od úmrtí. Je to pro mne příležitostí se s určitým odstupem na jeho botanickou práci zpětně podívat. Celá botanická činnost byla zhodnocena v článku J. Štěpána k šedesátinám (Preslia 65: 81–88, 1993), další hodnocení pak následovalo v nekrologu J. Dostálka (Preslia 70: 183–184, 1998). Já sám jsem se s jeho jménem seznámil již jako žákem na základní škole: když se totiž podíváme na přehled publikací K. Kopeckého, tak jeho první články se týkají okolí Nového Města nad Metují a přímo Metuje, kde jsem vyrůstal (nejdříve jsem si ho chybně spojil se jmenovcem, který působil o více než padesát let dříve v Rychnově...). Zde se také ukázal jeden z prvních výsledků práce K. Kopeckého a myslím, že nedostatečně oceňovaných: Karel Kopecký donutil (nevím jakým způsobem) významného floristu Karla Krčana k tomu, že spolu sepsali tři floristické příspěvky ke květeně Novoměstska (Krčan & Kopecký 1959), Opočenska a Týnišťska (Krčan & Kopecký 1960a) a Novoměstska a Týnišťska (Krčan & Kopecký 1960b). Karel Krčan měl fenomenální paměť i ve věku přes 80 let a zápisky téměř žádné neměl. Jen tímto způsobem jeho poznatky nezmiřely ze světa.

Práci na náplavech Metuje se Karel Kopecký dostal k problematice rostlinných společenstev na říčních náplavech a březích, které se pak věnoval řadu let. Studoval náplavy Berounky, řek a potoků na severozápadním Slovensku (zejména Oravy) a posléze znovu ve východních Čechách, kde sledoval pobřežní vegetaci Divoké Orlice. S tím si i začal více všimnout problematiky nitrofilních lemů, což vyústilo kromě fytoecologických studií i do prací o historii a šíření některých druhů, ale zejména do série teoretických prací o deduktivní metodě klasifikace rostlinných společenstev. Ta, zejména ve formě ve které byla publikována ve společné práci se Slavomilem Hejným (Kopecký & Hejný 1971), měla značný potenciál pro rozvoj fytoecologie málo stabilizovaných společenstev. Bohužel, část tohoto potenciálu tento přístup ztratil tím, že i bazální a odvozená společenstva začala být spojována jako v klasické fytoecologii s autory. Je ironií osudu, že tento přístup, jako jeden ze skutečně průkopnických výsledků, je jen okrajově zmíněn v učebnici Fytoecologie (Moravec et al. 1994). Bylo to způsobeno naprosto rigidním pojetím linearity fytoecologického systému Jaroslavem Moravcem, který nechtěl, aby něco, co tomuto pojetí odporuje, v učebnici bylo (vedli jsme o tom diskuse, můj názor byl, že učebnice nemusí nutně prezentovat jen jedno pojetí). Ze stejného důvodu jsou v této učebnici zmíněny degradační fáze Rudolfa Mikyšky spolu s Kopeckého návrhem jen v jedné větě.

V Orlických horách K. Kopecký působil i nadále. Kromě pobřežní vegetace Orlice si všiml i doprovodné vegetace silnic, což vyústilo v další monografii (Kopecký 1978). Dalším tématem pak byla vegetace jednoho z rozestavěných obřích sídlišť v Praze, Jihozápadního Města. Zde se projevila Kopeckého myšlenková flexibilita, s jakou se chopil zcela nového mezioborového tématu: jakou úlohu hraje neudržovaná ruderální vegetace v nárůstu pylových alergií. Nakolik to bylo způsobeno diskusemi s manželkou, dětskou lékařkou v Praze 5, by asi nejlépe vysvětlila ona. Důkladná znalost ruderální a pobřežní vegetace vedla k tomu, že byl i spoluautorem patřičných vegetačních tříd v přehledech připravených od konce 70. do poloviny 90. let.

Karel Kopecký byl v dobrém slova smyslu technicistní typ. Když začal nějaké téma zpracovávat, připravil si literaturu a pak už dokončoval jeden článek za druhým. Pracoval velmi intenzivně (v průběhu psaní s ním nebyla řeč a kouřil ještě o trochu víc než jindy), zato po dokončení práce si užíval patřičnou relaxaci, kdy botaniku hodil za hlavu a věnoval se rodině a zahrádce. I v jiných činnostech se choval efektivně – nemiloval zbytečné schůzování a porady se spolupracovníky byly vždy jen tak dlouhé, aby se vyřešily nutně záležitosti. Na rozdíl od řady svých kolegů v Botanickém ústavu byl zvyklý rozdělanou práci dokončovat, a jeho způsob organizace práce byl dobrým příkladem pro mladší generaci (to by jistě platilo i v současné době). I z tohoto důvodu pak dostal „na krk“ průzkum vojenských prostorů, jehož výsledky byly bohužel tajné (zřejmě by to ohrozilo bezpečnost státu, když by se nepřítel dozvěděl, kde roste např. kerblík

lesklý). Ale doba byla taková. Toto technicistní myšlení se někdy projevovalo i určitou rigiditou; stojí za to se podívat, na čem stavěl obhajobu třídy *Galio-Urticetea*, kde se dovolával striktních definic schválených na botanickém kongresu. Jsem přesvědčen, že pokud by se takto rigidní kritéria použila i na další jednotky, tak by obstála jen menšina.

Karel Kopecký byl příslušníkem velmi silné generace botaniků z konce dvacátých a začátku třicátých let. Bohužel, téměř všichni zemřeli ve věku mezi 60 a 70 lety: nechci spekulovat, ale řada z nich byli velmi silní kuřáci, kteří by to v současnosti neměli lehké, ale souvislost mezi jejich krátkým dožitím a kouřením se přímo nabízí. Je to škoda, protože to byla generace, která měla co sdělit. Přestože K. Kopecký patřil k autorům, kteří na rozdíl od dalších publikovali hodně, řadu poznatků si odnesl s sebou. Ne vše se dá publikovat a řada věcí tak přežívá v osobnostech žáků. Na začátku této vzpomínky jsem uvedl, jak K. Kopecký ovlivňoval mou botanickou dráhu. Na jeho práci o slatinných loukách a na Mikyškových pracích o lesích mého rodného kraje jsem se učil fytoecologii. A Karel Kopecký mi později poradil, abych sledoval vegetaci přehrady Rozkoš i nadále po jejím napuštění. Tímto jeho doporučením se snažím už 40 let řídit.

Kopecký K. (1978): Die straßenbegleitenden Rasengesellschaften im Gebirge Orlické hory und seinem Vorlande. – Vegetace ČSSR, ser. A, 10: 1–264, Academia, Praha.

Kopecký K. & Hejný S. (1971): Nitrofilní lemová společenstva víceletých rostlin severovýchodních a středních Čech. Příspěvek k teoretickým otázkám cenologie antropogenní vegetace. – Rozpr. Čs. Akad. Věd, ser. math.-natur., 81/9:1–126.

Krčan K. & Kopecký K. (1959): Květěna okolí Nového Města n. Metují. – Preslia 31: 52–77.

Krčan K. & Kopecký K. (1960a): Příspěvek ke květeně Opočenska a bližšího okolí Týniště nad Orlicí. – Acta Mus. Reginaehradec., ser. A, sci. natur., 2: 149–190.

Krčan K. & Kopecký K. (1960b): Nové floristické nálezy v okolí Nového Města n. Metují a Týniště n. Orlicí. – Preslia 33: 65–68.

Moravec J. et al. (1994): Fytoecologie. – Academia, Praha.

František K r a h u l e c